

Κωνσταντίνος Θ. Ζάρρας: **ΤΑΛΜΟΥΔ**, εκδόσεις Έννοια, Αθήνα, Μάρτιος 2015

Πολύ πρόσφατα, μια πολύ ευχάριστη έκπληξη από συγγραφικής απόψεως ήλθε για να εμπλουτίσει τον χώρο του βιβλίου για τον Ιουδαϊσμό. Είναι αλήθεια πως μια καλή εισαγωγή για το κεντρικό στη θρησκεία μας σώμα κειμένων που είναι το Ταλμούδ απουσίαζε από την Ελλάδα. Αυτό ακριβώς πρόσφερε με το έργο του ο Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Θεολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών **Κωνσταντίνος Θ. Ζάρρας** με το **Ταλμούδ** (εκδ. Έννοια, Αθήνα 2015, σσ. 486).

Με έναν ευρηματικό τρόπο, στην τριμερή διαίρεση των περιεχομένων του βιβλίου του συνδυάζονται όλα όσα θα ήθελε (ή και θα έπρεπε) να γνωρίζει κάποιος που ενδιαφέρεται για το θέμα.

Έτσι, στο **πρώτο Μέρος** παρουσιάζεται η ιστορική διαδρομή του Ταλμούδ, από την εποχή των Ζουγγώτ έως την καταγραφή της Μισνά, της Τσοσεφτά και των δυο Ταλμουδīm, έως και την καύση του Ταλμούδ στην πυρά (ένα πολύ ενδιαφέρον κεφάλαιο) και την εκτύπωσή του στα πρώτα τυπογραφεία του κόσμου. Εδώ έλκει την προσοχή και το κεφάλαιο για τη «συλλογιστική του Ταλμούδ», όπου και σύγκριση με διαλόγους του Πλάτωνα.

Στο **δεύτερο Μέρος** παρουσιάζονται εύτακτα κατανεμημένες οι βασικές θεολογικές διδαχές του Ταλμούδ, από τις διάφορες διατυπώσεις για τον Θεό και τον αγγελικό κόσμο έως τον άνθρωπο, την Τορά, τον Μεσσία και άλλα πολλά.

Στο **τρίτο Μέρος** συγκεντρώνονται επιλεγμένα και σχολιασμένα κείμενα από το Ταλμούδ για πολλά και διαφορετικά θέματα από τη ζωή των αρχαίων Σοφών μας. Εδώ, ακτινοβολεί η σοφία των μαθημάτων της καθημερινής ζωής, έτσι όπως αυτή καθρεφτίζεται και διασώζεται στις σελίδες αυτής της πανάρχαιας συλλογής. Δεδομένου ότι λόγω της απεραντοσύνης του υλικού της η πολύτομη συλλογή των Ραββίνων Σοφών μας έχει χαρακτηριστεί σαν «το πέλαγος του Ταλμούδ», ο συγγραφέας πλοηγεί στα νερά του αποτελεσματικά και ωφέλιμα. Αν και γραμμένο από έναν Πανεπιστημιακό, το ύφος γραφής είναι ρέον και βατό και το κείμενο σίγουρα ευανάγνωστο. Αν και περιέχει πληθώρα πληροφοριών, διαβάζεται εύκολα και από όλους. Από την πλευρά μας, εκφράζουμε τη χαρά και την ικανοποίησή μας για αυτό τον τόμο και ευχόμαστε να ακολουθήσουν και άλλοι πολλοί.

Ραββίνος Γκαμπριέλ Νεγρίν

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΡΑΒΒΙΝΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Γκαμπριέλ Νεγρίν

*Διότι σε πλήθος σοφίας αφθονία θυμού,
κι ο προσθέτων γνώση προσθέτει πόνο.*
[Εκκλησιαστής 1:18]

Προς μίαν οφθαλμαπάτης όαση τρέχει εκείνος που θεωρεί την κατά γράμμα ψυχρή υπακοή στο Νόμο ως τη μόνη λύτρωση, και μέσω αυτής δικαιολογεί τις ηθικές και θεόκλητες ανάγκες του.

Καθώς είναι το «πνεύμα του νόμου», και δη του Θεοποίητου, αυτό που οφείλει να συνεργάζεται και να διαπνέει χρωματίζοντας το γράμμα αυτού, όπως μας διδάσκουν οι διηγήσεις του προφήτη Ναθά προς το μέγα μελωδό Βασιλιά Δαβίδ (βλ. *Β' Σαμουήλ 12:1-14*).

Είναι ως εκ τούτου το «πνεύμα του νόμου» που χρήζει ορθής κατανόησης του Νόμου. Μίας ακατάπαυστης δίψας δηλαδή για συνειδητή αφομοίωση, για σαφή και πλήρη αντίληψη του νοήματός του, που πηγάζει αβίαστα (μα κοπιαστικά) από την τακτική κι ανελλιπή, αφοσιωμένη μελέτη και που διαμορφώνεται προσαρμοζόμενο στο κοινωνικό περιβάλλον και την εκάστοτε εποχή.

Ποιος όμως δε βίωσε την απογοήτευση από τη βασανιστική έλλειψη της ζείδωρης, για την κατανόηση, γνώσης;

Την ένταση και ζοφερή αγωνία της σκέψης και μόνο των κινδύνων της έλλειψης γνώσης και κατ' επέκταση της εκούσιας παραίτησης από την κατανόηση, αλλά και την απομάκρυνση εν γένει από το Νόμο, εκφράζουν οι ακατάπαυστες, γεμάτες πάθος, αναλύσεις και τα υποδουλωμένα στη λεπτομέρεια «πιλπουλίμ» των μελετητών της Σούρας και της Πουμπεδιθά.

Ωστόσο, επικίνδυνες θα χαρακτήριζε κανείς τις λεξιθήριες αναζητήσεις της ανεξάρτητης γνώσης. Καθώς μοναχά η γνώση εκείνη, η οποία αναμορφώνει την υποκειμενικότητα, για να γεννήσει το αντικειμενικό, ώστε να επισύρει τελικά την Αλήθεια, της επιτρέπεται να διυλίζεται σε σοφία. Είναι απαραίτητος επομένως, ο διαχωρισμός της Αλήθειας από τη γνώση.

Οι συνεχείς, ακούραστες συζητήσεις και διαξιφισμοί των Σοφών του Ταλμούδ, αξιωματικά αποδεικνύουν, μετά ανένδοτης επιμονής και πείσματος, πως η Αλήθεια στην απολυτότητά της είναι αιώνια. Πολύπλευρη μεν, που εκδηλώνεται μέσα από πολύπλοκες και πολυδαίδαλες εκφάνσεις, μοναδική δε.

Υπενθυμίζουν με τον τρόπο αυτό πως η γνώση είναι μεταβλητή και μετατρέπομενη. Αλλάζει δε εύκολα όταν συνειδητοποιεί πως ξεστράτισε από τον κύριο στόχο της, την κατανόηση της Αλήθειας

Μέσα από τις πυκνογραμμένες σελίδες του Ταλμούδ (και των προφορικών Μωσαϊκών παραγγελμάτων που παραθέτονται σε αυτό) ο Νόμος επιστρατεύει τη γνώση, ικανοποιώντας την αντίληψη, γίνεται νοηματικά κατανοητός, ομόγνωμα υιοθετείται, υλοποιείται κι ενσαρκώνεται, μεταπλάθεται σε σοφία, για να οδηγήσει το πνεύμα, το εξαρτώμενο από την ύλη, στη Αλήθεια.

Το παρόν έργο παρουσιάζει επιτυχώς μια συνοπτική εικόνα της «θάλασσας του Ταλμούδ». Μέσα από ένα διάπυρο ακαδημαϊκό πνεύμα, διανθισμένο από μετριασμένο λυρικό λόγο, φωτίζει προσεκτικά και μεθοδικά τη γνώση που κρύβουν μέσα τους αυτοί οι ανοίκιοι προς το ευρύ κοινό τόμοι και αναδεικνύει τη σοφία που απορρέει από μέσα τους· μια σοφία, μαθητές και μελετητές της οποίας μπορούμε κάλλιστα να είμαστε όλοι.

Ραββίνος Γκαμπριέλ Μ. Ι. Νεγρίν